

Струк Н. С.,
д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка

ІНТЕГРАТИВНІСТЬ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА

Для успішного функціонування системи обліку на підприємстві важливо правильно розуміти дію і взаємодію її підсистем. Адже для ефективного управління бізнесом і ухвалення вдалих рішень дедалі частіше постає потреба у формуванні єдиного комплексного підходу до інтерпретації та організації роботи у різних підсистемах обліку на підприємстві. Між науковцями тривають дискусії про функціональне наповнення таких підсистем, доречність виокремлення стратегічних пріоритетів, перспективи розвитку. Саме тому актуалізується інтегративна властивість системи обліку підприємства.

Вагомим є напрацювання польського професора, dr hab. Аліції Анни Яруги (1928-2011), яка 25 років очолювала факультет менеджменту Лодзького університету (1973-1998), 17 років (1994-2011) керувала Центром міжнародних досліджень бухгалтерського обліку, а також кафедрою бухгалтерського обліку Соціального університету підприємництва та менеджменту в Лодзі. Саме проф. Яруга А. запропонувала поділяти облік на систематичний і проблемний [1]. Систематичний облік вона тлумачила як такий, що спрямований на апостеріорні факти господарювання, а проблемний облік – на апріорні факти. Її ідею розвивають чимало науковців. З-поміж них такі відомі українські вчені, як професор, д.е.н. Задорожний З.-М. В. (завідувач кафедри обліку і оподаткування Західноукраїнського національного університету), а також професор, д.е.н. Редченко К. І. (професор кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування Львівського торговельно-економічного університету).

Задорожний З.-М. В. слушно акцентує увагу на тому, що “останнім часом у навчальній та науковій літературі управлінський облік поділяють на поточний та

стратегічний. Зміст поточного обліку відповідає систематичному, а стратегічного – проблемному. Залежно від видів обліку розрізняють і види інформації, відповідно, проблемного і систематичного обліку” [2]. Далі вчений детально характеризує види такої інформації, резюмуючи, що “фінансовий облік та фінансова звітність є історично орієнтованими, тобто фіксують та надають користувачам інформацію про події, які вже відбулися... облікова інформація, яка формується в системі управлінського обліку, поділяється на історичну та прогнозну” [2, С. 14-15].

Прогностичну функцію проблемного управлінського обліку цікаво розкриває проф. Редченко К. І., пропонуючи “систему координат” сучасного бухгалтерського обліку [3] та залишаючи знак питання у четвертому секторі (рис. 1). Розвиток такої пропозиції можливий через її певне доопрацювання й виокремлення у четвертому секторі інтегративної функції системи обліку.

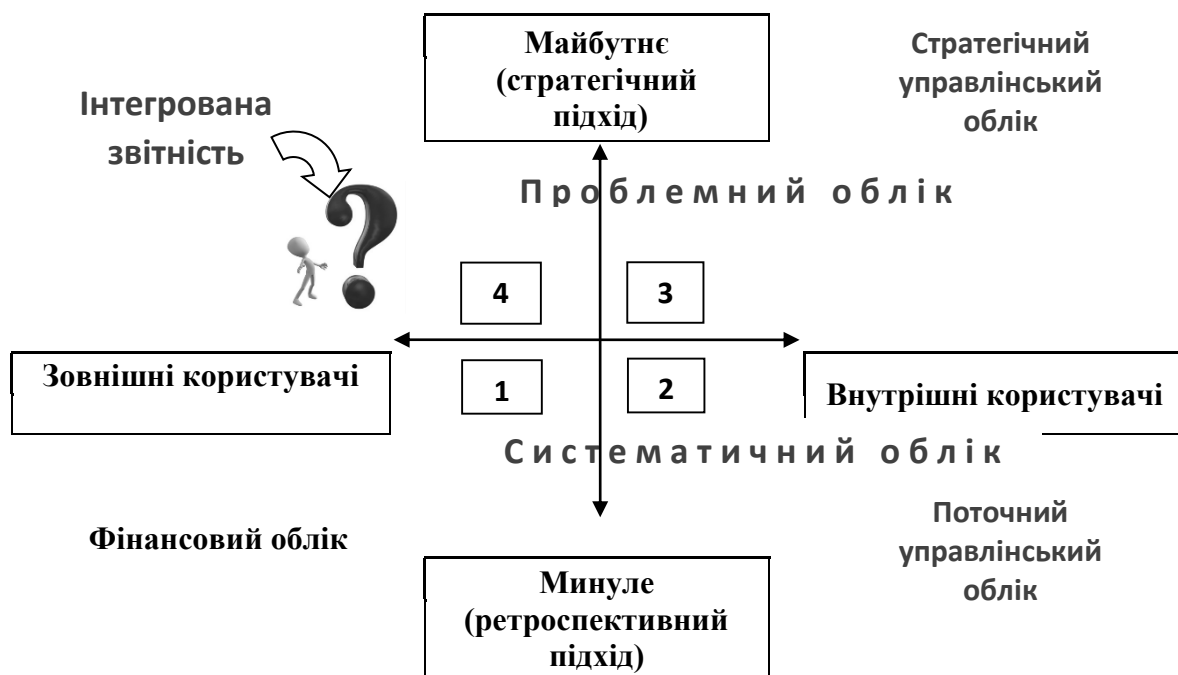

Рис. 1. Систематичний і проблемний облік в обліковій системі координат підприємства

Джерело: розвинуто автором на основі [3].

Для розуміння змісту й спрямованості системи обліку, її представлено у своєрідній системі координат, утвореній двома парами різноспрямованих векторів. Одна пара векторів позначає часове спрямування обліку, інша – орієнтацію на користувачів (зовнішніх, внутрішніх). Дві пари векторів поділяють поле на чотири сектори. У 1-му секторі позиціонується фінансовий облік – вивчення минулих

подій; основними користувачами інформації (представленої переважно у формі фінансової звітності) є акціонери, інвестори, державні статистичні й фіскальні органи, ін. 2-й і 3-й сектори – для управлінського обліку. У науковій економічній літературі домінує точка зору, що лише управлінський облік доцільно поділяти на систематичний і проблемний. Проте, якщо заглибитися у сутність понять, то систематичний і проблемний облік варто розглядати як симбіоз складових фінансового й управлінського обліку.

Систематичний облік значною мірою охоплює облік доходів, витрат, фінансових результатів, зі спрощеним статистично-математичним аналізом даних. В той же час у проблемному обліку поєднують функції прогнозування, планування, калькуляційного обліку, контролю, програмування, системного економічного аналізу, математичних методів, імітаційного моделювання тощо.

Під питанням 4-й сектор. Найдоречніше розмістити у ньому інтегровану звітність – відкритий комплекс інформації, що визначається зовнішнім і внутрішнім середовищем та забезпечує її: самоорганізацію; зв'язок зі зовнішнім середовищем; нелінійність – можливість змінюватися.

Таким чином система обліку підприємства комплексно сприятиме: ефективному розподілу ресурсів, успішному бюджетуванню та прогнозуванню; дотриманню вимог законодавства; підвищенню конкурентоспроможності; цифровізації, покращенню внутрішнього контролю.

Література

1. Jaruga A. A., Kabalski P., Szychta A. Rachunkowość zarządcza. Koncepcje i zastosowania. Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania. Łódź, 2001. 922 s.
2. Задорожний З.-М. В., Муравський В. В., Семанюк В. З., Омецінська І. Я. Управлінський облік: навч. посіб. Тернопіль: ВПЦ “Університетська думка”, 2023. 293 с.
3. Редченко К. Проблемний управлінський облік та його прогностична функція. *Менеджмент для управлінців*. URL: <https://www.management.com.ua/finance/fin023.html>